

MUSEUM DE LAKENHAL

Docentenhandleiding Leidens Beleg & Ontzet in de klas

PO groep 3 t/m 5

MUSEUM DE LAKENHAL

INLEIDING

Binnenkort komen we bij je in de klas op bezoek. Wat fijn dat we welkom zijn!

Op 3 oktober staat Leiden elk jaar weer op z'n kop. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat vieren de Leidenaren dat ze op die dag in 1574 zijn bevrijd van de Spanjaarden en ze herdenken het belang van vrijheid. Het is een feest met veel tradities: een kermis, een optocht door de stad, er wordt wittebrood en haring uitgedeeld en hutspot gegeten.

In de klas ontdekken leerlingen tijdens het onderwijsprogramma Leidens Beleg en Ontzet wat het verhaal is achter het 3 oktober feest. Het programma is ontwikkeld voor groep 3, 4 en 5 en sluit aan bij de kerndoelen voor het basisonderwijs. De les bestaat uit twee delen: een interactieve rondleiding en een creatieve workshop. In de rondleiding ligt de nadruk op het historische verhaal. Een museumdocent laat schilderijen en voorwerpen zien en geeft daarbij interactieve opdrachten. De workshop staat in het teken van het vieren. Leerlingen maken een begin met het maken van vaandels en een slinger en worden zich bewust van hoe Leidenaren met elkaar verbonden zijn bij het vieren van hun vrijheid. Na het bezoek kan de slinger worden opgehangen in de klas.

In deze docentenhandleiding vind je praktische informatie en tips zodat je ons bezoek aan je klas goed kunt voorbereiden en verwerken. Wij wensen jou en je leerlingen alvast heel veel plezier!

Afdeling Publiek
Museum De Lakenhal

MUSEUM DE LAKENHAL

MUSEUMLES LEIDENS BELEG & ONTZET

Museum De Lakenhal is het museum voor beeldende kunst, geschiedenis en kunstnijverheid van de stad Leiden. In het museum zijn hoogtepunten te bewonderen van oude meesters als Lucas van Leyden, Rembrandt van Rijn en Jan Steen, naast moderne kunstenaars als Theo van Doesburg, Jan Wolkers en Erwin Olaf. Het roemruchte verleden van Leiden wordt belicht in collectiepresentaties rond het Beleg en Ontzet van Leiden (1574) en Zeven eeuwen Leids Laken. Het museum is sinds 1874 gevestigd in Rijksmonument de 'Laecken-Halle', in 1641 gebouwd door architect Arent van 's-Gravensande.

Onze museumdocent komt met een speciale fietskar naar je klas. De fietskar is gevuld met houten koffertjes, met daarin kleine reproducties van beroemde werken uit de collectie van het museum. Voor ieder kind hebben we een koffertje beschikbaar. Het programma begint met een rondleiding aan de hand van de reproducties. Tijdens de rondleiding kijken leerlingen naar het in Leiden beroemde schilderij van Burgemeester van der Werf en ze zien bijzondere historische voorwerpen zoals de hutspotketel. In de rondleiding zijn verschillende spelelementen verwerkt zodat leerlingen steeds weer worden geprikkeld om te kijken en ontdekken. Geïnspireerd door de vaandels die worden megedragen tijdens de grote optocht op 3 oktober, maken de kinderen in de workshop een begin met het maken van vaandels en een gezamenlijke slinger. Ter afronding vindt er een korte afsluiting plaats en daarna neemt de museumdocent afscheid van de groep.

Tijdens de verschillende onderdelen in de museumles zorgt de museumdocent ervoor dat de leerlingen een actieve houding aannemen en dat alle leerlingen aan het woord komen. Er wordt rekening gehouden met het niveau van de groep en de museumdocent geeft verdieping als daar vraag naar is. We vinden het heel belangrijk dat leerlingen aan het einde van de les een leuke tijd hebben gehad en dat ze veel geleerd hebben.

Introductie	10 min
Rondleiding	35 min
Workshop	35 min
Afsluiting	10 min

MUSEUM DE LAKENHAL

AANSLUITING BIJ HET ONDERWIJS

Doelgroep

De museumles is ontwikkeld voor leerlingen uit groep 3, 4 en 5 van het primair onderwijs.

Doelstelling & leerdoelen

Kern	Doel van deze les is om leerlingen inzicht te geven in het verhaal achter de viering van Leidens Beleg & Ontzet.
Leerdoelen	Leerlingen leren: • aan de hand van historische voorwerpen en schilderijen over het Leidens Beleg & Ontzet • de betekenis van de begrippen 'beleg' en 'ontzet' • waar de gebruiken en tradities rondom de viering van het Leidens Ontzet vandaan komen • dat schilderijen een waardevolle bron van informatie kunnen zijn
Kerdoelen	1 en 2 (Nederlands) 51, 52 en 53 (Oriëntatie op jezelf en de wereld) 54, 55 en 56 (Kunstzinnige oriëntatie)

MUSEUM DE LAKENHAL

VOORBEREIDING & LESSUGGESTIES

Voor het bezoek

Het is niet noodzakelijk om ons bezoek aan je klas voor te bereiden. Maar je zult merken dat als je er vooraf wel aandacht besteedt, je leerlingen nog meer plezier halen uit het bezoek aan Museum De Lakenhal.

Kringgesprek

Vertel de leerlingen dat jullie Museum De Lakenhal gaan bezoeken. Stel vragen en ga in gesprek met je leerlingen over wat jullie te wachten staat.

- *Wat is een museum?*
Een museum is een gebouw waar bijzondere spullen worden verzameld en bewaard. Je kunt er naartoe om die spullen te bekijken.
- *Welk soort musea zouden er zijn?*
Er zijn allerlei soorten musea: kunstmuseum, museum waar ze van alles verzamelen over de natuur, museum over speelgoed, museum over het leger, etc.
- *Binnenkort komt er iemand van Museum De Lakenhal in Leiden bij ons op bezoek. Wat zouden we daar kunnen zien?*
In Museum De Lakenhal is kunst te zien van vroeger en nu, en ook zijn er voorwerpen van vroeger en nu. Die voorwerpen zijn in Leiden gemaakt of in de stad gevonden. Zo zijn er ook voorwerpen die meer dan 500 jaar oud zijn, uit de tijd dat Leiden werd omsingeld door Spaanse soldaten. In het museum gaan we die voorwerpen bekijken en ontdekken waarom die Spaanse soldaten in Leiden waren en wat dat betekende voor de Leidenaren.
- *Voor scholen in Leiden: 3 oktober is een heel bijzondere dag. Alle Leidenaars zijn vrij. Wat doen jullie op 3 oktober?*
Bezoek aan de kermis, naar de optocht kijken, hutspot etc.
- *Wie weet wat we op die dag vieren?*
- Op 3 oktober 1574 vieren we dat Leiden door de Geuzen is bevrijd. Leiden was daarvoor bijna een jaar lang bezet door de Spanjaarden.
In Museum De Lakenhal zijn voorwerpen te zien die meer dan 500 jaar oud zijn, uit de tijd dat Leiden werd bezet door Spaanse soldaten. In het museum gaan we die voorwerpen bekijken en ontdekken we wat ze ons vertellen over het Leidens beleg en ontzet en het 3 oktober feest.

Voorlezen

Maak leerlingen nieuwsgierig door een leuk, mooi of spannend verhaal voor te lezen over Leidens beleg en ontzet. Eventueel kunnen ze – terwijl jevoorleest - een tekening maken. Er zijn verschillende voorleesboeken over het Leidens beleg en ontzet. Hieronder vind je een aantal suggesties:

- Lang geleden..., hoofdstuk "Hutspot, haring en wittebrood", Arend van Dam, Alex de Wolf, Uitgever: Unieboek | Het Spectrum
- Verdwaald op de kermis, , Selma Noort, Uitgever: Zwijsen (Avi6)
- Het sleutelgeheim, Roland Mans, Uitgeverij: Leopold

MUSEUM DE LAKENHAL

Kijken

Bekijk een aflevering uit de educatieve serie Welkom in de 80-jarige oorlog. In aflevering 3 is aandacht voor het Leidens ontzet.

- <https://schooltv.nl/video/welkom-in-de-80-jarige-oorlog-de-opstand-hapert/#q=>

Na het bezoek

Het is niet noodzakelijk om het bezoek van onze museumdocent een staartje te geven. Maar je zult merken dat als je er achteraf nog wel aandacht besteed, je leerlingen nog meer plezier halen uit het bezoek van Museum De Lakenhal.

Lessuggestie 1: maak een placemat

Benodigdheden:

- A3 of A4 papier
- Tekenmateriaal naar keuze: potloden, krijt, stiften
- Plastic hoesjes
- Plastificeermachine

Start de les door terug te kijken op de museumles. Wat kunnen de leerlingen zich herinneren van de komst van de museumdocent? Je kan eventueel afbeeldingen laten zien van voorwerpen of beelden die ze tijdens de les hebben gezien. Via de website van Museum De Lakenhal kun je zoeken naar afbeeldingen in de collectie: www.lakenhal.nl/nl/zoeken/collectie

Leg uit dat de leerlingen een placemat gaan maken. De placemat kunnen ze onder hun bord leggen bij de hutspot maaltijd. Leerlingen maken een tekening van iets dat te maken heeft met het Leidens Beleg en Ontzet. Bijvoorbeeld de hutspot ketel, wittebrood en haring of het zwaard van burgemeester van der Werf. De leerlingen mogen zelf invulling geven aan het onderwerp. De tekening kleuren ze in. Ter inspiratie kun je afbeeldingen van voorwerpen op het digibord laten zien. Of je kan een verhaal (zie lessuggesties vooraf) voorlezen, terwijl de leerlingen tekenen en kleuren.

Plastificeer de placemats met een plastificeer- of lamineermachine en bekijk en bespreek elkaars placemats.

Lessuggestie 2: Aan tafel!

Organiseer een feestelijk hutspot maaltijd met de klas. De leerlingen hebben na afloop van de museumles een receptenkaart meegekregen met het recept voor een 'klassieke' hutspot: aardappels, peen en ui. Vertel de kinderen dat de ingrediënten in de 'Spaanse hutspot' niet hetzelfde waren. De Spaanse soldaten aten een hutspot van wortelen, uien, vlees en pastinaken (wortelsoort). Aardappels waren er nog helemaal niet in de 16de eeuw. Die hebben wij later aan het recept toegevoegd.

Smaken ontwikkelen zich. Er worden nieuwe gewassen geplant en in de supermarkt verkocht. Mensen uit andere landen komen in Nederland wonen en nemen nieuwe

MUSEUM DE LAKENHAL

Ingrediënten mee. Die proberen wij ook uit. Zo ontdekken we steeds meer nieuwe smaken en kunnen we recepten nog lekkerder maken. Praat hier met de leerlingen over.

- Wat is het lievelingseten van de kinderen in de klas?
- Wat is een ingrediënt?
- Welke ingrediënten zitten in jouw lievelingsgerecht?
- Welke ingrediënten zitten er in hutspot?
- Als jij een groente of ingrediënt aan hutspot zou mogen toevoegen, welke zou dat zijn?

Maak vervolgens het hutspot recept. Samen met de leerlingen kan je er voor kiezen om een nieuw ingrediënt aan het recept toe te voegen. Schuif de tafels aan elkaar in de klas. Dek de tafel op een feestelijke manier. Eventueel met de zelfgemaakte placemats. Verdeel de hutspot over de borden. Neem met z'n allen plaats aan de lange tafel. Eet smakelijk!

MUSEUM DE LAKENHAL

PRAKTISCHE TIPS & OVERIGE INFORMATIE

Praktische tips

- De museumles duurt in totaal 90 minuten.
- De museumdocent neemt de fietskar mee de klas in en deelt de koffertjes uit. Daarna kan de les beginnen.
- De museumdocent maakt tijdens de rondleiding graag gebruik van een digibord of een groot scherm. De afbeeldingen van de kunstwerken worden namelijk ook op een USB stick meegebracht. Wil je hiervoor zorgen?
- Alle benodigde materialen voor de workshop neemt de museumdocent mee. Deze gaan naar afloop ook weer mee terug naar het museum.
- Wij vinden het fijn om de leerlingen bij de voornaam te kunnen noemen. Het werkt daarom goed als jullie van te voren naamstickers opplakken.

Overige informatie

Heb je nog vragen over het bezoek of de inhoud van de les? Neem dan contact op met de medewerkers van de afdeling Publieksprogramma. Mail naar boekingen@lakenhal.nl of bel naar 071 516 5357.